

Pogorelich után

Ivo Pogorelich a Budapesti Tavasz Fesztiválon

Mindenek előtt le kell szögezni: Ivo Pogorelich első budapesti hangversenye - amely lényegében egy késői debütálás - hangversenytörténeti jelentőséggel bír. A művész egy olyan hang - és idődimenzióba vitte el a Zeneakadémia közönségét, amelyben eddig még nálunk nem járt senki.

Nyilvánvaló, hogy azzal a zongoratechnikával, amivel Pogorelich manapság is rendelkezik egy teljesen más műsortematika is elképzelhető - egy sokkal kommerszebb, közönséget kiszolgáló fajta. Egy kis Bach, Chopin - lehetőleg valamelyik jól érthető, agyonjátszott műve - és ha Liszt, akkor inkább valamilyen virtuóz kompozíció a művész fiatalkori, zseniális műveiből. Nem kérdés, ha akarná akár őt ráadást is adhatna a hivatalos műsor után. Pogorelich-nél nincs divatkoncertprogram, közönségkiszolgálás, és rutinszerű szerződésteljesítés. De van végtelenül igényes hangzás, szinte korlátlanul széles dinamikai skála, és akár két, három szólam kiemelése egyidejűleg.

Már a műsor felépítés is meglehetősen szokatlan volt, a Dante szonátával nem igazán szoktak zongoraestet kezdeni, - elmaradt az ilyenkor szokásos "bemelegítő, bejátszós" darab - még is Pogorelich az első hangtól "benne volt" a műben. Nem kérdéses, hogy a hangverseny ilyen kezdése tisztelgés Liszt és a magyar zongorahagyomány előtt. Ezt követően az első rész zárószáma ként Schumann *Bécsi farsang*-ja hangzott el. Ugyan csak kuriózumnak mondható a Mozart mű a műsor második felének nyitószámaként, a különös pozíciót még fokozta, hogy ilyen módon a Rahmanyinov szonáta elé került. Itt Pogorelich egyértelműen egy másfajta hangszerhasználatot érvényesített, így egy történetileg autentikusabb zongorahangzást valósított meg. De a visszafogottabb dinamikai skála mellett ugyan azokat az érzelmi

mélységeket kereste és találta meg, mint az est többi darabjában. A Rahmanyinov mű alighanem Pogorelich kedvence, egy általunk tíz éve, külföldön hallott koncerthez képest is fejlődött, alakult az interpretáció, új szólamkiemeléseket, megoldásokat lehetett felismeri.

Pogorelich előadásában ezek a művek egy teljesen különleges időközegben kerültek ki, amely nem volna lehetséges egy hihetetlenül éneklő, hajlékony, a hosszú hangok játékmódját mélységesen ismerő zongoratechnika nélkül. Aki nem képes erre ráhangolódni annak eleve esélye sincs a hangverseny megértésére.

Érthetetlen az a hozzáállás a szakma és a közönség részéről is, hogy egyfelől vágyik a különleges hangversenyre, és amikor végre fellép egy hiteles művész, aki tényleg teljesen egyénit tud felmutatni, akkor jön az értetlenkedés és a sztenderdizált előadás hiányolása.

Pogorelich maga fedezi fel a művet, melynek során nem követi a bevált megközelítéseket, még is megoldásai nem mennek szembe a darabbal, hanem ahhoz éppen - egy sajátos minőségben - hozzátesznek. Ez a fajta interpretációs előzményektől és kliséktől mentes újraalkotás egy olyan nagy formátumú művésznak, mint Pogorelich megengedhető és elvárható, nincs mit értetlenkedni rajta - esetleg meg lehet próbálni felnőni hozzá.

Egy valódi művész attól lesz hiteles művész, ha a személyes sorsában megélt, átélt emocionális és szellemi tartalmakat az egyéniségén átszűrve képes megjeleníteni az általa létrehozott alkotásokban. Aki egy kicsit is ismeri Pogorelich életútját és hallotta a Zeneakadémiai koncertjét, az kizárólag arra juthat, hogy Pogorelich valódi Művész - nagybetűvel. Egy valódi alkotó attól lesz igazán hiteles művész, hogy újrat teremti a műveket. A legtöbb zongoristának manapság már egyénisége sincs, mint ha valami EU-s szabvány szerint játszanának, lélektelenül és lehetőleg gyorsan. A mélységről fogalmuk sincs. Általában a híres, vagy divatos tanáraik koncepcióit másolják, ismételtetik. Ők az eminens, jólfésült, magolós stréberek, és általában ma ők aratnak. Ők nyerik a versenyeket, mert a lényük, egyéniségük könnyen idomítható az átlaghoz, a trendhez. Pogorelich ezeknek az ellentéte. Ő nem hajlandó kiszorgálni a közönséget, öntörvényű, újító, kísérletező, sokszor szélsőséges. De mindenkor önmaga. Ez a nagy bűne. Ezt nem tudta befogadni a Zeneakadémia közönségének egy része. Pedig ezen a hangversenyen nagyon sok transzcendens pillanat volt, akik preconcepciók nélkül, nyitott szívvel és lélekkel voltak jelen, azok érezték ezt. Számukra felejthetetlen koncert élmény marad Pogorelich budapesti fellépése.

Kuti Balázs - Czeloth-Csetényi Gyula

A teljes koncert hangfelvételen: <https://youtu.be/7Lx8FZotBXA>